
Metsänomistajakohtaisen sertifiointin kriteerit

PEFC Suomi

Sitratie 7, 00420 HELSINKI
puh: 0400 765 437
fax: (09) 5630 329
sähköposti: office@pefc.fi

Tekijänoikeus

© PEFC Suomi 2009

PEFC Suomi – Suomen Metsäsertifiointi ry omistaa tämän asiakirjan tekijänoikeudet. Asiakirja on saatavilla PEFC Suomen verkkosivulta ja toimistosta.

Tätä asiakirjaa ei saa muuttaa tai hyödyntää kaupallisiin tarkoituksiin ilman PEFC Suomi – Suomen Metsäsertifiointi ry:n lupaa.

Tämän asiakirjan alkuperäinen ja samalla virallinen versio on suomenkielinen. PEFC Suomi – Suomen Metsäsertifiointi ry:n toimittamat käännösversiot ovat ohjeellisia ja niiden sisältöä koskien pätee suomenkielinen asiakirjaversio.

Asiakirjan nimi:	Metsänomistajakohtaisen sertifiointin kriteerit	
Asiakirjan tunniste:	PEFC FI 1003:2009	
Hyväksyjä:	PEFC-standardityöryhmä	Päivämäärä: 15.4.2009
Hyväksyjä:	PEFC Suomi	Päivämäärä: 17.6.2009
Julkaisuaikakohta:	9.11.2009	
Käyttöönoton ajankohta:	1.1.2010	
Käyttöönoton siirtymäaika:	yksi vuosi PEFC-jatkohyväksyntää koskevan päätöksen ilmoittamisesta (koskee ennen käyttöönoton ajankohtaa myönnettyjä sertifikaatteja)	

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Tarkoitus ja soveltamisala	4
3. Viittaukset	4
4. Termit ja määritelmät	5
5. Johdanto metsien hoitoon ja käyttöön Suomessa 2008	5
5.1 Metsien merkitys Suomessa	5
5.2 Metsien käytön tavoitteet Suomessa	7
5.3 Metsien käytön ohjaus	8
5.4 Metsien käytön tietopohja	12
6. Metsänomistajakohittaisen sertifiointin kriteerit	13
Kriteeri 1: Lakisääteisiä vaatimuksia noudatetaan	13
Kriteeri 2: Puuston terveydestä huolehditaan	13
Kriteeri 3: Metsänuudistamisessa käytetään Suomen luontaiseen lajistoon kuuluvia puulajeja	15
Kriteeri 4: Energiapuuta korjataan kestävästi	15
Kriteeri 5: Metsäsuunnittelulla edistetään metsien kestävä hoitoa ja käyttöä	16
Kriteeri 6: Taimikoita hoidetaan puuntuotannon turvaamiseksi	17
Kriteeri 7: Suojelualueiden suojeluarvot turvataan	17
Kriteeri 8: Arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteet säilytetään	17
Kriteeri 9: Suoluontoa säilytetään	20
Kriteeri 10: Uhanalaisten lajien tunnetut elinpaikat turvataan	20
Kriteeri 11: Säästö- ja lahoppuustoa jätetään metsätalouden toimenpiteissä	21
Kriteeri 12: Muuntogeenistä metsänviljelyaineistoa ei käytetä	22
Kriteeri 13: Metsätiesuunnitelmiin sisältyy ympäristöselvitys	22
Kriteeri 14: Tulen hallitulla käytöllä edistetään luonnon monimuotoisuutta	23
Kriteeri 15: Vesistöjen ja pienvesien läheisyydessä toimittaessa huolehditaan vesiensuojelusta	23
Kriteeri 16: Vesiensuojelusta huolehditaan kunnostusohjelmilla	24
Kriteeri 17: Pohjavesien laatu turvataan metsätalouden toimenpiteissä	24
Kriteeri 18: Metsien hoidossa käytetään vain biologisesti hajoavia kasvinsuojeluaineita	25
Kriteeri 19: Työntekijöiden osaaminen varmistetaan	25
Kriteeri 20: Työturvallisuudesta, työhyvinvoinnista ja tasa-arvosta huolehditaan	26
Kriteeri 21: Työnantajavelvoitteita noudatetaan	26
Kriteeri 22: Metsänomistajien osaamista edistetään	27
Kriteeri 23: Jokamiehen oikeudet turvataan	28
Kriteeri 24: Metsien monikäyttöedellytyksiä edistetään	28
Kriteeri 25: Porotalouden toimintaedellytykset turvataan	29
Kriteeri 26: Saamelaiskulttuurin ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen toimintaedellytykset turvataan saamelaisten kotiseutualueella saamelaisten kestävä kehityksen mukaisesti	29
Liite 1. Harvinaistuneet suotyypit	31

1. Johdanto

Tämä standardi on osa suomalaisen PEFC-metsäsertifiointin seitsemän standardin sarjaa, jota edelsi vuosina 1997-1998 laadittujen SMS-standardien ja vuosina 2002-2003 laadittujen FFCS-standardien sarjat. Suomen PEFC-standardit otetaan käyttöön PEFC-jatkohyväksynnän jälkeen standardien käyttöönoton siirtymäajan puitteissa.

Suomen PEFC-standardisarjan muut standardit koskevat metsäsertifiointin sanastoa, toteutusta ja kriteereitä sekä sertifiointitoimintaa ja kriteeristön laadintaa.

Suomen PEFC-standardisarjaa hallinnoi PEFC Suomi - Suomen Metsäsertifiointi ry, jonka omistuksessa standardit ovat.

2. Tarkoitus ja soveltamisala

Tämä asiakirja sisältää PEFC-standardityöryhmän 15.4.2009 ja PEFC Suomen 17.6.2009 hyväksymän alkuperäisen ja samalla virallisen suomenkielisen version PEFC FI 1003:2009 -standardista. PEFC Suomen toimittamat käännösversiot ovat ohjeellisia ja myös niiden sisältöä koskien pätee suomenkielinen asiakirjaversio.

Standardin suomenkielinen teksti sekä ruotsin- ja englanninkieliset käännökset ovat saatavilla PEFC Suomen verkkosivulta ja toimistosta.

Tämä standardi sisältää kriteerit ryhmäsertifiointille metsäkeskuksen tai metsänhoitoyhdistyksen toimialueella.

Standardiin sisältyvässä johdannossa kuvataan metsien merkitys sekä metsien käytön tavoitteet, ohjaus ja tietopohja Suomessa.

Tätä standardia käytetään yhdessä standardin PEFC FI 1001:2009 kanssa.

3. Viittaukset

Suomen PEFC-järjestelmän standardit ovat:

- PEFC FI 1000:2009; Metsäsertifiointin sanasto;
- PEFC FI 1001:2009; Metsäsertifiointin toteutustavat;
- PEFC FI 1002:2009; Ryhmäsertifiointin kriteerit;
- PEFC FI 1003:2009; Metsänomistajakohtaisen sertifiointin kriteerit;
- PEFC FI 1004:2009; Metsäsertifiointin alueelliset toimikunnat;
- PEFC FI 1005:2009; Sertifiointitoiminnan pätevyysvaatimukset ja menettelytavat; ja
- PEFC FI 1006:2008; Metsäsertifiointin kriteeristön laadinta.

4. Termit ja määritelmät

Tässä standardissa sovelletaan standardissa PEFC FI 1000:2009, Metsäsertifioinnin sanasto, esitettyjä määritelmiä.

5. Johdanto metsien hoitoon ja käyttöön Suomessa 2008

5.1 Metsien merkitys Suomessa

Suomi on Euroopan metsäpeitteisin valtio

Suomen maapinta-alasta 3/4 eli noin 23 milj. ha on metsien peitossa. Lisäksi sellaisia metsätalouden maa-alueita, joissa puustoa on vähän, kuten avosoita ja kalliomaita, on yli 3 milj. ha. Suomi kuuluu suurimmaksi osaksi boreaaliseen eli pohjoiseen havumetsävyöhykkeeseen, minkä vuoksi Suomen metsissä luonnonvaraisten lajien lukumäärä on alhaisempi kuin eteläisemmällä kasvillisuusvyöhykkeillä. Luonnonvaraisena Suomessa kasvaa neljä havupuulajia sekä vajaa 30 lehtipuulajia ja puuvartista pensasta. Pääosa Suomen metsistä on havupuuvaltaisia metsiä, joissa lehtipuut kasvavat usein sekapuina.

Suomen metsien kokonaispuuston määrä on 2 200 miljoonaa kuutiometriä, ja metsien puuston vuotuinen kasvu noin 100 miljoonaa kuutiometriä. Puuston vuotuinen kasvu on ollut viimeisen 30 vuoden ajanjaksona noin neljänneksen puuston poistumaa suurempi. Suomen metsissä on nykyisin enemmän puuta kuin koskaan aiemmin 1920-luvulla aloitetun metsien järjestelmällisen seurannan aikana.

Metsillä on pitkä käyttöhistoria

Ihmisen vaikutus metsiin on ollut Suomessa laaja-alaista ja pitkäaikaista. Metsät ovat vaikuttaneet ihmisten toimeentuloon ja henkiseen hyvinvointiin kautta vuosisatojen enemmän kuin missään muualla Euroopassa, mikä on heijastunut ja heijastuu myös suomalaiseen kulttuuriin ja taiteeseen. Suomessa metsien käyttöä on säädelty laeilla ainakin 1700-luvulta alkaen. Metsien hyödyntäminen on kehittynyt erä- ja kaskitalouden kautta asteittain kohti metsien nykyistä, moniarvoista käyttöä.

Metsätalouden pitkäjänteiseen kestävyYTEEN on Suomessa panostettu voimakkaasti 1940-luvun lopulta lähtien. Valtiovallan toimenpiteet, lainsäädäntö, valtakunnalliset ja alueelliset metsäohjelmat sekä yksityismetsänomistajien oma toiminta ja yhteistyö ovat tukeneet kestävä metsätalouden harjoittamista. Metsien pitkään jatkuneesta käytöstä johtuen täysin koskemattomia luonnonmetsiä ei Suomessa ole enää juuri lainkaan. Luonnontilaisia metsiä on vain eräillä suojelalueilla Lapissa ja Itä-Suomessa. Suomen metsätaloudessa metsät uudistetaan luontaisilla, kotimaisilla puulajeilla, ja metsänhoitotöissä suositaan sekametsiköiden kehittymistä. Suomessa ei ole yhden puulajin intensiivisesti hoidettuja puuviljelmiä.

Yksityiset perhemetsät ovat vallitseva omistusmuoto

Suomen metsät ovat muiden läntisen Euroopan maiden tavoin pääosin yksityisten henkilöiden ja perheiden omistuksessa. Yksityinen metsänomistus tarkoittaa Suomessa pääosin perhemetsätaloutta. Yksityisten omistamat metsät ovat yleensä pieniä. Tiloja, joiden metsäpinta-ala on yli kaksi hehtaaria, on 443 000 kappaletta. Metsänomistajien lukumäärä on suurempi kuin metsätilojen lukumäärä, sillä puoliset omistavat usein tilan yhdessä ja lapsiensa kanssa. Vähintään kaksi

hehtaaria metsää omistavien henkilöiden lukumäärän arvioidaan olevan 920 000. Metsälöiden keskikoko on 36 hehtaaria.

Taulukko 1. Metsien ja puuvarojen omistus Suomessa.

Metsänomistajaryhmä	Metsämaa (%)	Puusto (%)	Vuotuinen kasvu (%)	Puunkorjuu (%)
Yksityiset	60	64	69	86
Valtio	26	20	14	8
Yhtiöt	9	10	11	6
Muut (kunnat, seurakunnat, yhteisöt)	5	6	6	(osuus mukana yksityismaissa)

Metsätalous ja -teollisuus ovat merkittäviä työllistäjiä (kriteerit 21-23)

Metsätalouden ja -teollisuuden sekä niihin kytkeytyvän pienyritystoiminnan merkitys työllistäjänä on tärkeä maaseudun elinvoimaisuudelle ja aluetaloudelle. Metsätalouden merkitys on huomattava erityisesti taajamien ulkopuolella harvaan asutuilla seuduilla.

Metsätalous ja metsäteollisuus työllistävät yhteensä noin 89 000 henkilöä, joista noin kolme neljäsosaa on metsäteollisuuden palveluksessa. Metsätaloudessa ja siihen kytkeytyvissä elinkeinoissa työskentelee noin 23 000 henkilöä, joista merkittävä osa metsäalan pienissä urakointi- ja kuljetusyrityksissä. Tämän lisäksi metsänomistajat ja heidän perheenjäsenensä tekevät merkittävän osan etenkin metsänhoitotöistä.

Metsäteollisuus jalostaa tuotteita vientiin

Suomi on metsistä riippuvaisin ja metsäsektorin toimintaan tukeutuvien valtioiden joukossa maailmassa. Metsätalous ja -teollisuus kattavat noin kuusi prosenttia bruttokansantuotteesta. Suomessa metsäteollisuus ei ole merkittävä maanomistaja, vaan metsäteollisuusyritykset omistavat ainoastaan yhdeksän prosenttia metsistä. Metsäteollisuus hankkii valtaosan käyttämästään puusta yksityismetsistä.

Valtaosa metsäteollisuustuotteista viedään ulkomaille. Metsäteollisuuden tärkein markkina-alue on Euroopan unionin alue, jonne viennistä suuntautuu lähes 70 %.

Puuperäisen energiantuotannon merkitys kasvaa (kriteeri 5)

Puuperäisten polttoaineiden osuus Suomen energian kulutuksesta on noin 20 %, mikä on viisi kertaa enemmän kuin EU-maissa keskimäärin. Suurimman osan puuperäisestä energiasta tuottaa metsäteollisuus, joka tuottaa bioenergiasta noin 80 %. Metsäteollisuudessa energiantuotantoon käytetään jalostuksessa syntyviä sivutuotteita sekä jalostukseen kelpaamatonta puuta ja kuorta sekä metsähaketta, jota saadaan oksista, kannoista, latvuksista sekä nuorten metsien ensiharvennuksista. Tavoitteena on kolminkertaistaa metsähakkeen käyttö vuoteen 2020 mennessä. EU:n uusiutuvan energian tuotantotavoitteiden saavuttamisessa puuenergialla ja metsäteollisuudella on siten merkittävä rooli. Energiapuuta käytetään myös entistä runsaammin erityisesti kotitalouksien lämmitykseen.

5.2 Metsien käytön tavoitteet Suomessa

Metsänhoidon päätavoitteena on kestävä puuntuotanto (kriteerit 2-8)

Metsänhoidon tavoitteena on turvata hyvälaatuisen puuraaka-aineen tuotanto, metsien biologinen monimuotoisuus sekä metsien eri käyttömuotojen edellytykset.

Suomessa metsänhoito perustuu metsikkötalouteen, jolle on luonteenomaista, että metsää kasvatetaan tasa-ikäisrakenteisena. Metsien käsittelyssä erottuvat selkeästi kasvatusvaihe ja uudistamisvaihe. Suositeltava puuston kasvatusaika vaihtelee puulajista, maantieteellisestä sijainnista ja kasvupaikasta riippuen 50–120 vuoteen.

Uudistamisvaiheessa luontaisesti uudistettaessa kasvupaikalle jätetään siemen- tai suojuspuita, jotka siementävät uudistusalan. Jos metsikkö uudistetaan kylvään tai istuttaen, puusto poistetaan päätehakkuulla ennen viljelyä. Tavoitteena on saada kasvupaikalle sopivan puulajin/sopivien puulajien täystuottoinen metsä kohtuujassa. Pääosa metsiemme uudistumisesta tapahtuu luontaisesti. Noin 30 % Suomen metsistä on uudistettu keinollisesti istuttamalla tai kylvämällä, ja näissäkin metsissä kasvaa runsaasti luontaisesti syntyneitä puita.

Metsien monimuotoisuutta turvataan monin tavoin (kriteerit 9-16)

Metsien suojeluun ja talousmetsien monimuotoisuuden turvaamiseen kiinnitetään nykyisin erityistä huomiota. Suojeltuja metsiä on yhteensä 2,1 miljoonaa hehtaaria eli 9,0 % metsäalasta. Kaikkiaan suojeltuja ja rajoitetussa metsätalouskäytössä olevia metsiä on yhteensä 2,9 miljoonaa hehtaaria eli 12,6 % metsäalasta.

Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto koostuu Suomessa 1 860 suojelukohteesta, joiden yhteispinta-ala on 4,9 miljoonaa hehtaaria. Tästä maa-alueita on 3,6 miljoonaa hehtaaria eli kolme neljäsosaa. EU:n komissio on hyväksynyt Suomen Natura-alueet vuonna 2003 (alpiininen vyöhyke) ja vuonna 2005 (boreaalinen vyöhyke).

Kokonaan metsätalouskäytön ulkopuolella olevien suojeltujen metsien osuus on Suomessa Euroopan suurimpia. Valtaosa suojelualueista sijaitsee Pohjois-Suomessa. Etelä-Suomessa on selvitetty vuosina 2002–2007 metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) avulla vapaaehtoisia metsien monimuotoisuuden säilyttämistä tai lisäämistä tukevia keinoja. METSO-ohjelman ensimmäisessä vaiheessa panostettiin metsien monimuotoisuuden tutkimukseen sekä kehitettiin uusia ja kustannustehokkaita vaihtoehtoja metsien monimuotoisuuden turvaamiseen. Kokeiluvaiheen jälkeen METSO-ohjelma on käynnistynyt vuonna 2008 ja jatkuu nykyisellä valtioneuvoston päätöksellä vuoden 2016 loppuun. METSO-ohjelma on vakiinnuttamassa uusia, metsänomistajien aktiivisuuteen ja vapaaehtoisuuteen perustuvia käytäntöjä monimuotoisuuden turvaamisessa.

Talousmetsien biologista monimuotoisuutta edistetään metsälain, hyvän metsänhoidon suositusten ja ohjeiden, metsäsertifioinnin ja koulutuksen avulla. Käytännössä metsien monimuotoisuutta edistetään hakkuissa ja metsänhoidossa jättämällä metsiköihin säästöpuita ja lahoavaa puuainesta sekä käsittelemällä luonnonsuojelullisesti arvokkaita elinympäristöjä siten, että niiden ominaispiirteet säilyvät. Suositusten ja ohjeiden mukaan hakkuiden yhteydessä jätetään korjaamatta vanhoja lehtipuita, lahopuita tai muita puuyksilöitä, joilla on erityisiä luonnonarvoja. Metsäalan ammattilaiset, muun muassa metsäkoneen kuljettajat, suorittavat näihin liittyvän Metsäalan luonnonhoitokortin.

Luonnonsuojelulakiin sisältyy yhdeksän suojeltua luontotyyppiä, joista kolme esiintyy metsissä. Metsälaissa on puolestaan määritelty metsissä sijaitsevat erityisen tärkeät elinympäristöt, joiden ominaispiirteet tulee säilyttää.

Suomessa tunnetusta noin 43 000 eliölajista noin puolet elää metsissä. Uhanalaisten lajien esiintymistä seurataan säännöllisesti. Suomen lajiston uhanalaisuus on arvioitu käyttäen kansainvälistä IUCN-kriteeristöä.

Ympäristöministeriö vastaa lajiston seurannasta ja suotuisasta suojelun tasosta. Lajiston tuntemus on Suomessa kansainvälisesti tarkasteltuna korkealla tasolla. Lajistoa suojellaan turvaamalla arvokkaiden elinympäristöjen ominaisuudet sekä säilyttämällä ja lisäämällä luonnonmetsien rakennepiirteitä talousmetsissä. Joitakin lajeja otetaan huomioon myös suojelemalla yksittäisiä lajiesiintymiä. Tällainen lajikohtainen suojelu on osa sekä EU:n että Suomen kansallista lainsäädäntöä.

Metsien monikäyttö ja muut kuin puuperäiset tuotteet ovat tärkeitä (kriteerit 26 ja 27)

Metsät ovat suomalaisten tärkeä virkistysympäristö. Metsissä saa pääsääntöisesti liikkua vapaasti jokamiehenoikeudella. Jokamiehenoikeus tarkoittaa mahdollisuutta kulkea haittaa tai häiriötä aiheuttamatta toisen maalla jalan, hiihtäen, pyöräillen tai ratsastamalla ilman erityistä lupaa. Moottoriajoneuvolla liikkumiseen ja tulen tekemiseen maastossa tarvitaan maanomistajan lupa.

Yleisiä metsässä tapahtuvia virkistysmuotoja ovat muun muassa kävely, ulkoilu, retkeily, hiihto, ja suunnistus. Metsät tarjoavat myös paikan hiljentymiseen ja luonnon kokemiseen. Metsästäys perustuu maanomistajan oikeuteen, ja siihen vaaditaan maanomistajan lupa.

Metsien muista kuin puuperäisistä tuotteista taloudellisesti tärkeimpiä ovat riista, marjat, sienet ja jäkälä. Suurin taloudellinen arvo laskennallisesti on riistalla, lähinnä hirvellä. Luonnontuotteiden käyttö on monipuolistumassa. Yritystoiminnan kannalta suurimmat yritykset toimivat luontomatkailussa ja marjasektorilla. Luontomatkailijoiden ja -yritysten määrä on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina.

5.3 Metsien käytön ohjaus

Lainsäädäntö turvaa metsien monet arvot (kriteeri 1)

Metsälaki on ollut voimassa vuodesta 1886 alkaen. Näin on turvattu pitkäjänteinen kestävä metsien puuntuotanto. Metsälain peruseriaate on ollut ja on edelleen uudistamisvelvoite uudistushakkuun jälkeen, vaikka siihen on tehty kulloinkin aikaan sopivia tarkistuksia. Valtiovalta kannustaa metsänomistajia hyvään metsänhoitoon. Valtion tukea on saatavissa kestävä puuntuotannon turvaamiseen, metsien monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja metsien terveyden parantamiseen.

Metsänomistaja päättää lainsäädännön sallimissa rajoissa kaikista toimenpiteistä, joita hänen metsässään tehdään. 1990-luvun puolivälissä uudistettiin käytännöllisesti katsoen koko metsälainsäädäntö sekä luonnonsuojelulaki. Metsälainsäädännön uudistuksen tuloksena muutettiin myös Metsähallitusta, metsäkeskuksia ja metsänhoitoyhdistyksiä koskevia lakeja. Metsälaissa puuntuotannon rinnalle on noussut biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen tavoite. Perinteisten metsänhoitotöiden lisäksi valtion rahoitusta on nykyisin mahdollista saada metsien biologisen

monimuotoisuuden turvaamiseen, luonnonhoitotöihin ja metsäenergian korjuuseen kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain perusteella.

Metsätalouden harjoittamiseen vaikuttavia säädöksiä ovat lisäksi laki metsänviljelyaineiston kaupasta, laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta sekä laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä.

Työsuhteiden solmimista sekä työsuojelua ja -turvallisuutta ohjataan lainsäädännöllisesti kattavasti. Metsätaloutta koskee lisäksi erityislainsäädäntö, joka liittyy muun muassa puunkorjuutyön turvallisuuteen. Lähes kaikki metsäalalla työskentelevät ovat työmarkkinajärjestöjen sopimien työehtosopimusten piirissä. Työehtosopimukset on solmittu työlainsäädännön antamien rajojen puitteissa.

Pohjois-Suomessa poronhoitolaki turvaa poronhoidon ja porotalouden toimintamahdollisuudet ja takaa laajat porojen laidunnusoikeudet.

Saamelaisten kotiseutualueen alkuperäisväestön oikeudet on turvattu erillisellä lailla. Saamelaiskäräjälain 4 §:n tarkoittamalla saamelaisten kotiseutualueella metsätaloudessa noudatetaan perustuslain säännöksiä saamelaisten kulttuurisista ja kielellisistä oikeuksista (PeL 17.3 ja 141.4 §), saamelaiskäräjälakia ja saamen kielilakia sekä niihin liittyviä Suomen ratifioimia kansainvälisiä sopimuksia, kuten esimerkiksi kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta (KP-sopimus, SopS 7-8/1976) ja sen 27 artiklaa.

Metsävarojen käyttöä suunnitellaan vuorovaikutteisissa prosesseissa

Metsien kestävän hoidon ja käytön edellytys on julkisen ja yksityisen sektorin välinen hyvä yhteistyö, sillä metsäteollisuusyritykset, pk-yritykset, metsänomistajat sekä metsäalan etujärjestöt ja muut toimijat vaikuttavat omilla toimenpiteillään keskeisesti metsäalan kehittymiseen. Nämä tahot osallistuvat metsäpolitiikan suuntaamiseen ja seurantaan valtakunnan tasolla kansallisessa metsäneuvostossa ja maakuntatasolla alueellisissa metsäneuvostoissa sekä lukuisissa metsäalaa koskevissa työryhmissä.

Alueelliset erityispiirteet otetaan huomioon metsätalouden alueellisissa metsäohjelmissä (alueellinen metsäohjelma). Tässä työssä on tärkeää yhteistyö muita alueellisia ohjelmia laativien organisaatioiden, kuten maakuntien liittojen, ympäristö- ja TE-keskusten sekä kaavoituksesta vastaavien tahojen kanssa.

Kaavoituksella tarkoitetaan maa-alueiden käytön suunnittelua. Sen tavoitteena on luoda edellytykset hyvälle ja toimivalle elinympäristölle. Suomessa kaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki. Maankäyttö- ja rakennuslakiin sisältyvä osallistumismenettely takaa kansalaisten vaikutusmahdollisuudet ja pyrkii sitä kautta parantamaan ympäristön laatua. Kaavoituksessa arvioidaan maankäytön ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset. Kaavoitusta tehdään usealla eri tasolla (Kuva 1).

Kuva 1. Kaavoitusprosessin eri tasot Suomessa.

Maisematyö lupa tarvitaan muun muassa puiden kaatamiseen asemakaava-alueella, yleiskaava-alueella, jos yleiskaavassa niin määrätään sekä alueella, jolle on määrätty kaavassa toimenpiderajoitus. Lupaa ei tarvita vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin eikä yleensä silloin jos toimenpide on hyväksytty jollakin muulla luvalla. Hakijan on ilmoitettava hakemuksen vireille tulosta naapureille, jollei ilmoittaminen hankkeen vähäisyys tai sijainti huomioon ottaen ole naapurin edun kannalta tarpeeton.

Myös valtion metsien hoidossa yhdistyvät ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Toiminnan ohjauksessa ja suunnittelussa käytetään työvälineenä luonnonvarasuunnittelua. Luonnonvarasuunnittelu on valtion maa- ja vesialueiden käytön suunnittelua, jolla sovitetaan yhteen luonnonvaroihin kohdistuvia erilaisia tarpeita. Suunnitteluprosessissa kartoitetaan asiakkaiden, sidosryhmien ja kansalaisten odotuksia valtion maiden käytöstä osallistavan suunnittelun keinoin.

Ympäristö- ja luontoharrastusjärjestöt osallistuvat valtakunnallisiin ja alueellisiin prosesseihin sekä ottavat aktiivisesti kantaa metsien käytöstä käytävään keskusteluun. Järjestöillä on merkittävä rooli erityisesti metsien monimuotoisuuden ja monikäyttöön liittyvien kysymysten esille tuomisessa.

Kansallinen metsäohjelma suuntaa metsien käyttöä

Metsäohjelmilla on ollut Suomessa tärkeä merkitys sekä metsäpolitiikan välineenä että metsätalouden rahoituksen järjestämisessä. Uusin metsäohjelma on laajana yhteistyönä valmisteltu ja Suomen hallituksen vuonna 2008 hyväksymä Kansallinen metsäohjelma 2015 (KMO 2015). Sen tavoitteena on turvata metsiin pohjautuva työ ja toimeentulo, metsien monimuotoisuus ja elinvoimaisuus sekä metsien kansalaisille antama virkistys.

Suomen hallitus hyväksyi vuonna 2008 myös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008-2016 (METSO) Kansallisen metsäohjelman 2015 täydennykseksi. METSO -ohjelman tavoitteena on turvata nykyistä paremmin metsäisille luontotyypeille ja uhanalaisille lajeille tärkeitä elinympäristöjä ja metsien rakennepiirteitä.

Vuonna 1997 uudistetun metsälain mukaiset ensimmäiset metsätalouden alueelliset tavoiteohjelmat (alueelliset metsäohjelmat) valmistuivat vuonna 1998. Ne on tarkistettu vuosina 2000, 2005 ja 2008. Ohjelmat antavat kokonaisnäemyksen kunkin metsäkeskuksen toimialueella sijaitsevien metsien ja metsätalouden tilasta ja kehittämistarpeista.

Suomen hallituksen vuonna 2006 hyväksymän kestäväen kehityksen strategian tavoitteena on ekologisen kestävyuden ja sitä edistävien taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen edellytysten luominen. Hallitus hyväksyi vuonna 2006 myös Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian 2006–2016. Pyrkimyksenä on vakiinnuttaa luonnon tilan suotuissa kehitys pitkällä aikavälillä.

Kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa

Suomi toimii aktiivisesti kansainvälisessä metsäpolitiikassa ja yhteistyössä ja on sitoutunut panemaan toimeen kansainväliset velvoitteet. Nämä ja EU:n tavoitteet sovitetaan yhteen kansallisesti eri politiikkaohjelmissa ja strategioissa. Kansallinen metsäohjelma 2015, Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategia sekä metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO), kansallinen ilmasto- ja energiastrategia sekä Suomen kehityspolitiikan metsälinjaukset ovat täysin yhdenmukaisia ja toisiaan tukevia.

Kansainväliset sitoumukset on viety käytäntöön lainsäädännössä ja muissa ohjeistoissa. Metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sääntelevässä metsälaissa kiinnitetään erityistä huomiota luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Saamelaiden (alkuperäiskansa) kielellinen ja kulttuurillinen asema on turvattu Suomen perustuslaissa muiden perusoikeuksien lisäksi. Taloudelliset ohjaukeinit sekä tutkimus ja koulutus ovat tärkeitä keinoja kansainvälisten tavoitteiden saavuttamisessa. Metsäorganisaatiot ja eri sidosryhmät ovat kiinnittäneet entistä enemmän huomiota kansainvälisiin ja EU:n metsäkysymyksiin ollen kiinteästi mukana kansainvälisen metsäpolitiikan ja EU:n metsäasioiden valmistelussa eri ministeriöiden kanssa.

Metsä- ja ympäristöalan organisaatiot ohjaavat käytännön toimintaa

Ylimpänä metsäviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriö, jonka tehtävänä on luoda edellytykset uusiutuvien luonnonvarojen kestäväälle ja monipuoliselle käytölle sekä niistä saatavien hyödykkeiden laadun turvaamiselle. Ministeriön metsäosaston tehtävänä on Suomen metsäpolitiikan johtaminen ja kehittäminen. Metsähallitus (valtion metsät), Metsätutkimuslaitos, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio sekä alueelliset metsäkeskukset ovat ministeriön tulohjauksessa. Metsäkeskusten (13 kpl 1.1.2009) ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tehtävänä on edistää metsien kestävää hoitoa ja käyttöä, niiden monimuotoisuuden säilymistä ja muuta metsätalouden toimintaa. Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevilla valtion mailla luonnonvaroja ja muuta omaisuutta.

Ympäristöministeriön toimialaan kuuluu myös metsiin kohdistuvia tehtäviä. Näitä ovat muun muassa luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, ympäristön pilaantumisen ja ilmakehän haitallisten muutosten ehkäiseminen sekä luonnonsuojelualueita koskeva tulohjauus ja rahoitus.

Ympäristöministeriön alaisina toimivat Suomen ympäristökeskus, joka tutkii ympäristön muutoksiin liittyviä ilmiöitä ja kehittää ratkaisuja muutosten hallintaan sekä alueelliset ympäristökeskukset (13 kpl, 1.1.2009). Ympäristökeskukset edistävät ympäristön tilan parantamista ja kestävää luonnonvarojen käyttöä.

Metsänhoitoyhdistykset (113 kpl, 1.1.2009) edistävät metsänomistajien harjoittaman metsätalouden kannattavuutta ja heidän metsätaloudelleen asettamiensa muiden tavoitteiden toteutumista. Metsänhoitoyhdistykset ovat alueellisesti järjestäytyneet metsänomistajien liitoiksi (8 kpl,

1.1.2009). Liitot puolestaan ovat metsänomistajien valtakunnallisen edunvalvontaorganisaation, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton (MTK) jäseniä.

Metsäalalla toimii myös useita metsä- ja puutuoteteollisuuden työnantaja-, työntekijä-, yrittäjä- ja muita etujärjestöjä sekä lukuisia määrä kansalaisjärjestöjä.

5.4 Metsien käytön tietopohja

Tutkimus tuottaa uutta tietoa metsien tilasta

Metsiä ja metsätaloutta tutkitaan yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa noin 650 metsäntutkijan voimin. Tutkijoista lähes puolet työskentelee maa- ja metsätalousministeriön alaisessa Metsäntutkimuslaitoksessa, joka on 1920-luvulta alkaen toteuttanut säännöllisesti valtakunnan metsien inventointia. Inventoinnin tulokset antavat vuosittain ajantasaista ja monipuolista tietoa Suomen metsistä. Puuvaratiedon lisäksi valtakunnan metsien inventoinnissa kerätään kattavasti tietoa metsien terveydestä, kasvipeitteestä ja muun muassa lahoppuun määrästä.

Metsien monimuotoisuuden ja metsälajiston tutkimukseen on panostettu voimakkaasti etenkin 1990-luvulta lähtien useissa laajoissa tutkimusohjelmissa, joita ovat toteuttaneet Metsäntutkimuslaitoksen lisäksi useat yliopistot, Suomen ympäristökeskus ja muut tutkimuslaitokset. Näiden tutkimusohjelmien ansiosta tieto Suomen metsien lajistosta on kansainvälisesti tarkasteltuna korkea. Tutkimustietoa on käytetty aktiivisesti esimerkiksi METSO-ohjelman suunnittelussa.

Metsäopetus ja metsänomistajien neuvonta edistävät metsätiedon käyttöä (kriteerit 6, 24 ja 25)

Metsäopetusta annetaan Helsingin ja Joensuun yliopistoissa sekä useissa ammattikorkeakouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa eri puolilla maata. Metsänomistajille tarkoitettua koulutusta järjestävät muun muassa yksityismetsätalouden organisaatiot, metsäoppilaitokset sekä kansalais- ja aikuisopistot.

Metsänhoitoyhdistykset, metsäkeskukset ja muut metsäalan toimijat neuvovat metsänomistajia kaikissa metsätalouden asioissa. Metsänomistajien neuvonta voi olla henkilökohtaista tai ryhmissä tapahtuvaa taikka erilaisten näyttelyjen, kilpailujen ja retkeilyjen yhteydessä metsänomistajille annettavaa joukkoneuvontaa.

Suomessa on lukuisia metsäalan lehtiä, joissa metsäorganisaatiot välittävät tietoa metsistä kiinnostuneille, ennen muuta metsänomistajille ja metsäammattilaisille.

Yksityismetsänomistajille heidän metsiään varten laadittu tilakohtainen metsäsuunnitelma on tärkeä väline pitkäjänteisen metsätalouden harjoittamiseen. Metsäsuunnitelmassa kuvataan yksityiskohtaisesti tilan metsävarat ja metsäympäristön kannalta arvokkaat kohteet sekä esitetään toimenpide-ehdotukset metsänhoitotyötarpeista, hakkuumahdollisuuksista ja metsien muista käyttömuodoista metsänomistajan päätöksenteon pohjaksi.

6. Metsänomistajakohdaisen sertifiointin kriteerit

Otsikko	Kriteeri 1: Lakisääteisiä vaatimuksia noudatetaan
Kriteeri	<p>Metsänomistajan metsissä noudatetaan voimassa olevaa metsä-, ympäristö- ja työlainsäädäntöä sekä niihin liittyviä Suomen ratifioimia kansainvälisiä sopimuksia.</p> <p>Ahvenanmaan maakunnassa sovelletaan kuitenkin Ahvenanmaan lainsäädäntöä ja viranomaispäätöksiä siltä osin, kun ne kuuluvat Ahvenanmaan itsehallinto-oikeuteen.</p>
Indikaattorit (mittarit)	<p>Metsäorganisaatiot¹⁾ ovat velvollisia ilmoittamaan sertifiointielimen (ulkoinen auditoija) pyytäessä niistä oikeuden tekemistä ratkaisusta ja viranomaisten tekemistä päätöksistä²⁾, joissa metsän omistajan/haltijan toiminnan on todettu olleen sertifiointin voimassaoloaikana metsä-, ympäristö- tai työlainsäädännön vastaista.</p>
Määritelmät	<p>1) <u>Metsäorganisaatioilla</u> tarkoitetaan metsäkeskuksia, metsänhoitoyhdistyksiä, metsäteollisuusyrityksiä, Metsähallitusta sekä muita metsäsertifiointiin sitoutuneita organisaatioita.</p> <p>2) <u>Tuomioistuin tai toimivaltainen viranomainen</u> on valituskelpoisessa ratkaisussaan todennut, että metsän omistaja/haltija ei ole noudattanut metsä-, ympäristö- ja työlainsäädäntöä tai niihin liittyviä Suomen ratifioimia kansainvälisiä sopimuksia. Esimerkkejä viranomaisten päätöksistä ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maaseutuviraston tekemä metsälain (1093/1996) 20 § 2 momentin mukainen metsänuudistamistöiden teettämispäätös; - maaseutuviraston tekemä kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) 15 § 3 momentin mukainen takaisinperintäpäätös; - alueellisen ympäristöviranomaisen tekemä luonnonsuojelulain (1096/1996) 57 § 1 momentin mukainen päätös; ja - työsuojeluviranomaisen työsuojeluvalvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 §:n mukainen päätös tai 16 §:n mukainen käyttökielto.

Otsikko	Kriteeri 2: Puuston terveydestä huolehditaan
Kriteeri	<p>Kuusenjuurikäävän (<i>Heterobasidion parviporum</i>) ja männynjuurikäävän (<i>Heterobasidion annosum</i>) leviämistä estetään riskikohteiden³⁾ puunkorjuussa metsänomistajan metsissä. Juurikäävän torjunnassa käytetään käyttäjille turvallisia menetelmiä⁴⁾.</p> <p>Puunkorjuussa vältetään kasvamaan jäävän puuston vahingoittamista sekä puuston kasvuolosuhteita heikentäviä maastovaurioita.</p> <p>Aines- ja energiapuun varastoinnissa huolehditaan hyönteistuhojen torjunnasta.</p>

<p>Indikaattorit (mittarit)</p>	<p>Juurikäävän torjuntatoimenpiteet on toteutettu kaikilla riskikohteiden hakkuualoilla.</p> <p>Aines- ja energiapuuharvennuksissa vaurioituneiden puiden⁵⁾ keskimääräinen osuus on enintään neljä prosenttia kasvamaan jätetyistä puista⁵⁾. Vaurioituneiden puiden osuus lasketaan vuosittain viiden edellisen vuoden korjuujäljen tarkastustulosten liukuvana keskiarvona⁶⁾. Kivennäismaiden⁷⁾ harvennushakkuissa puunkorjuukoneiden aiheuttamien urapainumien⁵⁾ keskimääräinen osuus on enintään neljä prosenttia ajourien pituudesta. Urapainumien osuus lasketaan vuosittain viiden edellisen vuoden korjuujäljen tarkastustulosten liukuvana keskiarvona⁶⁾.</p> <p>Metsänomistajan tiedossa on hakkuutyötä haittaavan, ennen hakkuuta tehtävän alikasvoksen raivauksen merkitys korjuujälkeen.</p> <p>Aines- ja energiapuun varastoinnissa noudatetaan metsien sieni- ja hyönteistuhojen torjunnasta säädettyä lakia (263/1991). Toimivaltainen viranomais ei ole päätöksellään asettanut lain 9 §:n mukaisia uhkasakkoja tai uhkia eikä antanut 12 §:n mukaisia tuomioita, jotka liittyvät hyönteistuhojen torjunnan laiminlyönteihin aines- tai energiapuun välivarastoinnissa.</p>
<p>Määritelmät</p>	<p>3) <u>Riskikohteilla tarkoitetaan</u> Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusten toimialueiden pohjoisrajojen eteläpuolella sijaitsevia hakkuukohteita, joilla puunkorjuu tehdään toukokuun 1. päivän ja lokakuun 31. päivän välisenä aikana.</p> <p>4) <u>Käyttäjille turvallisia menetelmiä</u> ovat havupuukantojen käsittely harmaaorvakka- tai urealiuoksella sekä sienitautien leviämistä aiheuttavien havupuiden kantojen poisto uudistushakkuualueelta. Uudistushakkuualue, jolta kannot on poistettu juurikäävän leviämisen estämiseksi, sisältyy torjuntatoimenpitein käsiteltyyn pinta-alaan.</p> <p>5) <u>Vaurioitunut puu, kasvamaan jätetty puu ja urapainuma</u> sekä muut vaurioiden mittaamisessa käytetyt termit on harvennushakkuiden osalta määritelty kulloinkin käytössä olevissa Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion harvennushakkuiden ja energiapuuharvennusten korjuujäljen maastotarkastusohjeissa (nykyinen on laadittu vuonna 2008).</p> <p>6) Korjuujäljen tarkastukset tuottavat omat vaurio- ja urapainumaprosentit ainespuu- ja energiapuuharvennuksille. Kriteerin tarkoittama puustovaurioiden ja urapainumien osuus lasketaan vuosittain metsänomistajan metsissä tehtyjen ainespuuharvennusten ja energiapuuharvennusten kokonaispinta-aloilla painotettuna keskiarvona. Energiapuuharvennuksiksi katsotaan kaikki harvennukset, joissa korjataan latvusmassaa riippumatta siitä, korjataan hakkuualalta myös ainespuuta.</p> <p>7) Hakkuukohteet jaetaan kivennäis- ja turvemaiden kohteisiin. <u>Kivennäismaaksi</u> katsotaan kasvupaikka, jossa turvekerroksen paksuus on alle 30 cm.</p>

Otsikko	Kriteeri 3: Metsänuudistamisessa käytetään Suomen luontaiseen lajistoon kuuluvia puulajeja
Kriteeri	Metsänuudistamisessa käytetään Suomen luontaiseen lajistoon kuuluvia puulajeja ⁸⁾ erityistapauksia ⁹⁾ lukuun ottamatta
Indikaattorit (mittarit)	Vuosittain on laadittu yhteenveto muiden kuin Suomen luontaiseen lajistoon kuuluvien puulajien uudistamisesta.
Määritelmät	8) Siperianlehtikuusi rinnastetaan <u>Suomen luontaiseen lajistoon kuuluviin puulajeihin.</u> 9) <u>Erytyistapauksia</u> ovat muun muassa puistometsiköiden perustaminen, joulukuusten kasvatusta ja havujen tuotanto, maiseman hoidon vuoksi istutetut metsiköt ja puut sekä hybridihaavan viljely.

Otsikko	Kriteeri 4: Energiapuuta korjataan kestävästi
Kriteeri	Korjattaessa latvusmassaa ja kantoja hakkuualoilta toimitaan tavoilla, jotka ottavat huomioon hakkuualan puuntuotoskyvyn ja monimuotoisuuden sekä vesiensuojeluun liittyvät näkökohdat. Energiapuun korjuulla ei merkittävästi heikennetä suojelualueiden tai Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojeluarvoja eikä vaaranneta muinaismuistolain (295/1963) mukaisten kiinteiden muinaisjäännösten säilymistä. Energiapuun korjuussa turvataan arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyminen sekä uhanalaisten lajien tunnetut elinpaikat. Energiapuuviljelmiä varten ei oteta käyttöön luonnontilaisia soita.
Indikaattorit (mittarit)	Energiapuuta korjaavalla organisaatiolla on käytössään alan toimijoiden ja tutkimustahojen yhdessä laatimat ohjeet ¹⁰⁾ uudistus- ja harvennushakkuualoilla kestävästi tehtävästä energiapuun korjuusta. Ohjeissa on määritelty muun muassa <ul style="list-style-type: none"> - korjuukohteiden valintaperusteet, - uudistushakkuualoille jätettävän biomassan vähimmäistavoitemäärä ja - tarvittavat vesiensuojelutoimenpiteet. <p>Energiapuun korjuu on tapahtunut metsänomistajan metsissä kriteerin edellyttämällä tavalla, kun</p> <p>I edellä mainittujen arviointitunnusten (korjuukohteiden valinta, uudistushakkuualoille jätettävän biomassan vähimmäismäärä ja vesiensuojelutoimenpiteet) suhteen erinomaisiksi tai hyväiksi arvioitujen kohteiden osuus korjuualasta on luonnonhoidon laadunseurannan tulosten perusteella vähintään 90 %;</p> <p>II kriteerissä 7 määriteltyjen suojelualueiden suojeluarvot on turvattu kriteerissä kuvatulla tavalla;</p> <p>III kriteerissä 8 määriteltyjen arvokkaiden elinympäristöjen ominaisuudet ovat säilyneet kriteerissä kuvatulla tavalla;</p>

	<p>IV uhanalaisten lajien tunnetut elinpaikat on turvattu kriteerin 10 mukaisesti; ja</p> <p>V luonnontilaisia soita ei ole ojitettu energiapuuviljelyksiä varten.</p>
Määritelmät	10) Kriteerin tarkoittamaksi <u>ohjeeksi</u> katsotaan esimerkiksi Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion Energiapuun korjuu -opas vuodelta 2006.

Otsikko	Kriteeri 5: Metsäsuunnittelulla edistetään metsien kestävää hoitoa ja käyttöä
Kriteeri	Metsänomistajan metsistä on voimassa oleva tilakohtainen metsäsuunnitelma ¹¹⁾ . Metsäsuunnitelmaan on sisällytetty puuntuotannollisten tekijöiden lisäksi tiedossa olevat luontokohteet ja muinaisjäännökset ¹²⁾ . Suunnitelman laadinnassa on otettu huomioon metsien muita käyttömuotoja ¹³⁾ metsänomistajan tavoitteiden mukaisesti.
Indikaattorit (mittarit)	Voimassa oleva tilakohtainen metsäsuunnitelma.
Määritelmät	<p>11) <u>Tilakohtainen metsäsuunnittelu</u> käsittää metsälön metsävarojen metsiköittäisessä inventoinnissa kerättyjen tietojen ja tilaa koskevien metsävarojen yhteenvetotietojen koostamisen tilakohtaiseksi metsäsuunnitelmaksi. Jatkuvasti päivitettävät tilakohtaiset metsäsuunnitelmat, jotka on vuosittain pidetty ajan tasalla tehtyjen toimenpiteiden ja muiden suunnitelman kannalta oleellisten tietojen osalta, sisältyvät tilakohtaisen metsäsuunnittelun pinta-alaan. Tilakohtaiseksi metsäsuunnitelmaksi katsotaan myös verkkometsäsuunnitelma. Tilakohtaiseen metsäsuunnitelmaan tulee puuntuotannollisina tekijöinä sisältyä metsikkökohtaiset puusto- ja maaperätiedot, metsänhoitotarpeet ja hakkuumahdollisuudet.</p> <p>12) Metsäsuunnitelmiin sisällytettäviä <u>luontokohteita ja muinaisjäännöksiä</u> ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natura 2000-alueet; - kriteerissä 8 määritellyt metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt ja kriteerissä 10 määritellyt uhanalaisten lajien tunnetut elinpaikat; - valtion rahoittamat luonnonhoito- ja ympäristötukikohteet; ja - muinaisjäännösrekisteriin merkityt kiinteät muinaisjäännökset, joista on olemassa luotettavat sijaintitiedot. <p>13) <u>Metsien muiden käyttömuotojen</u> kannalta tärkeitä alueita ovat muun muassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - riistanhoidon kannalta tärkeitä alueet, kuten esimerkiksi metson soidinpaikat sekä - ulkoilu- ja retkeilyreitit.

Otsikko	Kriteeri 6: Taimikoita hoidetaan puuntuotannon turvaamiseksi
Kriteeri	Metsänomistajan metsissä on tehty tai teetetty kiireellisenä pidettävät taimikonhoitotyöt ¹⁴⁾ .
Indikaattorit (mittarit)	Taimikonhoidon työmääriä seurataan vuosittain ja toteutumaa verrataan tilakohtaisessa metsäsuunnitelmassa tehtyihin toimenpide-ehdotuksiin.
Määritelmät	14) <u>Kiireellisinä pidettäviä taimikonhoitotyitä</u> ovat tilakohtaisessa metsäsuunnitelmassa yksilöidyt taimikonhoitoehdotukset (lähimmän viisivuotiskauden aikana toteutettavat ja myöhässä olevat taimikonhoidot). Taimikonhoitoon kuuluvat seuraavat työlajit: taimikon perkaus, taimikonhoito ja nuoren metsän kunnostus.

Otsikko	Kriteeri 7: Suojelualueiden suojeluarvot turvataan
Kriteeri	Metsänomistajan metsissä tai niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevien suojelualueiden ¹⁵⁾ tai Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden suojeluarvoja ei heikennetä metsätalouden toimenpiteillä.
Indikaattorit (mittarit)	Metsänomistajan metsissä tai niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevien suojelualueiden ja Natura 2000 -verkoston kuuluvien alueiden sijaintitiedot ovat metsänomistajan tiedossa. Alueelliset ympäristöviranomaiset eivät ole todenneet suojelualueen ulkopuolella tehdyistä metsätalouden toimenpiteistä suojelualueille aiheutuneita suojeluarvojen merkittäviä heikennyksiä. Alueelliset ympäristöviranomaiset eivät ole todenneet Natura 2000-alueilla metsätalouden toimenpiteistä aiheutuneita suojeluarvojen merkittäviä heikennyksiä. Natura-alueilla metsätaloustoimenpiteet on tehty sen lain asettamin velvoittein, jolla Natura-alue on perustettu. Lisäksi on noudatettu ympäristöviranomaisen ja metsänomistajan yhteisesti sopimaa käyttö- ja hoitosuunnitelmaa tai vastaavaa.
Määritelmät	15) Kriteerissä tarkoitettuja <u>suojelualueita</u> ovat luonnonsuojelulain mukaisesti perustetut luonnonsuojelualueet.

Otsikko	Kriteeri 8: Arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteet säilytetään
Kriteeri	Metsien hoito- ja käyttötoimenpiteet suunnitellaan ja tehdään siten, että seuraavat vaatimukset toteutuvat: a) Luonnonsuojelulain (1096/1996) 29 §:n mukaisia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia suojeltuja metsäisiä luontotyyppisiä, jotka luonnonsuojeluviranomainen on luonnonsuojelulain 30 §:n mukaisesti päätöksellään määritellyt ja antanut päätöksen tiedoksi maanomistajalle tai haltijalle, ei saa muuttaa niin, että niiden ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä kohteella vaarantuu. b) Metsälain (1093/1996) 10 §:n mukaisten luonnontilaisten tai luonnontilaisten kaltaisten sekä ympäristöstään selvästi erottuvien erityisen tärkeiden

	<p>elinympäristöjen hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Kohteissa ovat sallittuja myös ne toimenpiteet, joille metsäviranomaisen on myöntänyt luvan metsälain 11 §:n perusteella.</p> <p>c) Lisäksi toimenpiteissä säilytetään jäljempänä lueteltujen luonnonsuojelullisesti arvokkaiden elinympäristöjen biologista monimuotoisuutta luonnehtivat, tärkeimmät ominaispiirteet valtaosalla ao. kohteesta. Elinympäristöt ovat tärkeimmiltä ominaispiirteiltään luonnontilaisia, selvästi maastossa havaittavia ja tunnistettavissa olevia.</p> <p>Kriteerin vaatimukset täyttävät yhden hehtaarin laajuiset ja sitä pienemmät elinympäristöt rajataan kokonaisuudessaan toimenpiderajoitusten mukaisesti. Yli hehtaarin laajuisissa kohteissa rajataan yhden hehtaarin suuruinen alue toimenpiderajoitusten mukaisesti.</p> <p>Mikäli tässä kriteerissä tarkoitettujen arvokkaiden elinympäristöjen pinta-alaosuus on yli viisi prosenttia metsänomistajan omistamasta metsä- ja kitumaan pinta-alasta, voidaan kohdassa c) lueteltuja kohteita jättää vähimmäispinta-alaosuuden ylimenevältä osalta jäljempänä esitettyjen toimenpiderajoitusten ulkopuolelle.</p> <p>Kohdan c) luonnonsuojelullisesti arvokkaat elinympäristöt, niiden tärkeimmät säilytettävät ominaispiirteet ja keinot näiden ominaispiirteiden säilyttämiseksi ovat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Supat ja luontaisesti puuttomat tai vähäpuustoiset paahderinteet</i> Kriteerissä tarkoitettujen suppien syvyys on vähintään 10 metriä ja niiden alaosassa on selvästi havaittava kellarimainen pienilmasto. Tärkein säilytettävä ominaispiirre on pienilmaston synnyttämä, ympäristöstään erottuva kasvillisuus, joka säilytetään rajoittamalla hakkuut vain supan reunojen ylimpään osaan. Kriteerissä tarkoitettut puuttomat tai vähäpuustoiset paahderinteet sijaitsevat harjujen kaakkois-, etelä-, lounais- ja länsisuuntaisilla rinteillä. Tärkein säilytettävä ominaispiirre on paahdelajisto, joka säilytetään jättämällä kohde metsittämättä. 2. <i>Ojittamattomat korvet</i> Ojittamattomien¹⁶⁾, vähintään 20 m³/ha lahonnutta ja kuollutta puustoa sisältävien, tavallisesti kuusivaltaisten, muidenkin kuin metsälain 10 §:ssä erityisen tärkeisiin elinympäristöihin luettaviin reheviin korpiin luettavien korprien tärkein säilytettävä ominaispiirre on pohjaveden pinnan korkea taso. Tätä ylläpidetään jättämällä kohteet ojittamatta. Korprien puustoa voidaan käsitellä harvennus- ja väljennyshakkuin sekä yksittäisiä puita poistamalla. 3. <i>Ojittamattomat lettorämeet</i> Ojittamattomien lettorämeiden säilytettävät ominaispiirteet ovat rimpi- ja mätäspintojen vaihtelu ja turpeen runsasravinteisuus. Näitä ylläpidetään jättämällä lettorämeet ojittamatta ja metsänkäsittelyn ulkopuolelle. 4. <i>Ojittamattomat letot Lapin läänissä</i> Lapin läänissä kalkkipitoisilla alueilla ja yleensä pohjaveden läheisyydessä esiintyvien puuttomien tai vähäpuustoisten ojittamattomien lettosoiden tärkeimmät ominaispiirteet ovat turpeen ravinteisuus, luonnontilainen vesitalous ja monimuotoinen suokasvillisuus, joita säilytetään jättämällä letot ojittamatta.
--	---

	<p>5. <i>Lehtipuuvaltaiset lehdot</i> Kriteerissä tarkoitettujen, taimikkovaihetta vanhempien lehtojen tärkein säilytettävä ominaispiirre on useasta puulajista koostunut lehtipuuvaltainen¹⁷⁾ puusto. Kasvatushakkuissa toimitaan siten, että lehtipuuvaltaisuus säilyy.</p> <p>6. <i>Puustoltaan vanhat metsät</i> Puustoltaan vanhalla metsällä tarkoitetaan metsää, jossa täyttyvät seuraavat vaatimukset: I Vallitsevan puuston ikä on yli puolitoistakertainen alueella suositeltavan uudistusiän ylärajaan verrattuna; II Puusto on muodostunut erikokoisista puista tai koostuu useasta latvuserroksesta ja puulajista taikka on myöhäisen sukkessiovaiheen kuusikko; III Puustoa ei ole käsitelty harsinta-, kasvatus- eikä väljennyshakkuin 60 vuoteen. Aiemmat harsinta-, kasvatus- tai väljennyshakkuut eivät ole muuttaneet metsän luontaisia rakennepiirteitä eikä hakkuiden jäljiltä esiinny kantoja enempää kuin 20 kpl/ha; IV Puustossa on vanhoja lehtipuita sekä lisäksi lahopuita, keloja ja maapuuta Etelä-Suomessa¹⁸⁾ vähintään 15 % ja Pohjois-Suomessa¹⁸⁾ vähintään 20 % puuston tilavuudesta.</p> <p>Kohteen ominaispiirteet säilytetään jättämällä metsikkö metsätaloustoimenpiteiden ulkopuolelle.</p> <p>7. <i>Luonnontilaiset tulvametsät ja metsäluhdat</i> Kriteerin tarkoittamia tulvametsiä ja metsäluhtia luonnehtii vuotuinen tulvarytmi. Meren, järvien, jokien ja purojen luontaisen tulvimisen ja pintaveden vaihtelujen aikaansaamien kangasmaiden tulvametsiköiden ja turvemaiden metsäluhtien tärkein ominaispiirre on pintaveden luonnollinen vaihtelu, jota säilytetään jättämällä alueet ojittamatta. Puustoa voidaan käsitellä harvennus- ja suojuspuuhakkuin tai yksittäisiä puita poistamalla lahopuun säilyminen turvaten.</p>
<p>Indikaattorit (mittarit)</p>	<p>Arvokkaiden elinympäristöjen säilyminen metsätalouden toimenpiteissä: a) Oikeusistuimen tekemät päätökset tapauksista, joissa luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten kohteiden ominaispiirteiden säilyminen on vaarantunut. b) Oikeusistuimen tekemät päätökset tapauksista, joissa metsälain 10 §:n erityisen tärkeän elinympäristön ominaispiirteet eivät ole säilyneet.</p> <p>Kohdissa a) ja b) ominaispiirteet eivät ole säilyneet kriteerissä tarkoitettulla tavalla, jos kohteella on toimittu tahallaan tai tuottamuksellisesti luonnonsuojelu- tai metsälain vastaisesti.</p> <p>Kohdassa c) kuvatut luonnonsuojelullisesti arvokkaat elinympäristöt ovat säilyneet ennallaan tai lähes ennallaan luonnonhoidon laadun seurantatulosten perusteella. "Lähes ennallaan" tarkoittaa, että kohdassa c) lueteltujen elinympäristöjen tärkeimmät, säilytettävät ominaispiirteet ovat säilyneet yli 90 prosentilla kohteiden kokonaispinta-alasta.</p> <p>Sellaisten metsänomistajien, jotka omistavat yli 10 000 hehtaaria metsää, kriteerin tarkoittamaksi vanhaksi metsäksi luetaan kaikki metsät, jotka täyttävät edellä luetellut vanhan metsän tunnusmerkit metsikön pinta-alasta riippumatta. Tämän kriteerin mukainen vanhojen metsien suojele ei koske niitä metsänomistajia, joilla suojeltua metsää on yli viisi prosenttia omistamastaan metsäpinta-alasta.</p>

Määritelmät	<p><u>16)</u> Kriteerin mukaisia <u>korpia</u> ovat ojittamattomat korvet sekä sellaiset ojitetut korvet, joissa ojituksella ei enää ole kuivattavaa vaikutusta.</p> <p><u>17)</u> <u>Lehtipuuvaltaisella</u> tarkoitetaan lehtoa, jossa lehtipuiden osuus puuston tilavuudesta on yli 50 %.</p> <p><u>18)</u> <u>Pohjois-Suomi</u> käsittää Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin metsäkeskusten toimialueet. <u>Etelä-Suomi</u> käsittää muiden metsäkeskusten toimialueet.</p>
--------------------	--

Otsikko	Kriteeri 9: Suoluontoa säilytetään
Kriteeri	Luonnontilaisten ¹⁹⁾ ja harvinaistuneiden ²⁰⁾ suotyyppien säilyminen turvataan.
Indikaattorit (mittarit)	<p>Luonnontilaisia soita ei uudisojiteta²¹⁾.</p> <p>Kunnostusojituksia tehdään vain sellaisilla alueilla, joilla ojitus on lisännyt selvästi puuston kasvua²²⁾.</p> <p>Kunnostusojituksessa ja muussa vesitalouden järjestelyssä otetaan erityisesti huomioon harvinaistuneet suotyyppit sekä niiden luonnontilaan palautumisen mahdollisuudet.</p>
Määritelmät	<p><u>19)</u> <u>Luonnontilainen suo</u> on ekosysteemi, joka kerryttää turvetta ja jossa ei ole näkyvissä ihmistoiminnan aiheuttamia luontaisen vesitalouden muutoksia tai muita merkittäviä ihmistoiminnan jälkiä. Kasvupaikka on suota, jos maata peittää turvekerros tai pintakasvillisuudesta yli 75 % on suokasvillisuutta. Harvennushakkuin säännöllisesti hoidettua metsää, joka ei sisälly kriteerissä 8 määriteltyihin erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin, ei pidetä kriteerin tarkoittamana luonnontilaisena suona.</p> <p><u>20)</u> <u>Harvinaistuneilla suotyypeillä</u> tarkoitetaan Metsähallituksen ympäristöoppaan (v. 2004) liitteessä 3 lueteltuja uhanalaisia suotyyppisiä (standardin liite 1).</p> <p><u>21)</u> <u>Uudisojituksella</u> ei tarkoiteta yksittäisten laskuojien tekoa luonnontilaisille soille välttämättömästä ojitusteknisestä syystä. Kunnostusojitusalueisiin sisältyviä ojittamattomia suoalueen osia voidaan ojittaa, mikäli se on tarkoituksenmukaista ojitusalueen vesitalouden järjestelyn kannalta eikä se vaaranna merkittävästi kunnostusojitusalueella suo- ja metsäluonnon monimuotoisuutta. Kriteeri ei rajoita metsälain perusteella mahdollisesti edellytettyä vesitalouden järjestelyä turvemaiden uudistusaloilla eikä uusjakojen tukemisesta annetun lain (24/1981) tarkoittamia ojituksia.</p> <p><u>22)</u> Kunnostusojituksen tulee olla taloudellisesti tarkoituksenmukaista ottaen huomioon kasvupaikan ravinteisuus, lämpösumma ja kohteella kasvavan puuston määrä. Tarkoituksenmukaisiksi katsotaan kunnostusojituskohteet, jotka täyttävät kulloinkin voimassa olevat kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lainsäädännön vaatimukset (maa- ja metsätalousministeriön asetus 44/2001, 7 §)</p>

Otsikko	Kriteeri 10: Uhanalaisten lajien tunnetut elinpaikat turvataan
Kriteeri	<p>Metsänomistajan metsissä toteutettavissa metsätalouden toimenpiteissä turvataan</p> <p>I erityisesti suojeltavien uhanalaisten lajien²³⁾ tunnetut elinpaikat, jotka alueellinen ympäristökeskus on rajannut ja ilmoittanut kohteen omistajille ja/tai haltijoille ja</p> <p>II muiden uhanalaisten lajien²³⁾ tiedossa olevat elinpaikat ottamalla ne huomioon alueellisen ympäristöviranomaisen kohdekohtaisten ohjeiden²⁴⁾ mukaan.</p>

Indikaattorit (mittarit)	<p>Alueellisen ympäristökeskuksen rajaamat ja luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti kohteen maanomistajalle ja/tai haltijalle ilmoittamat, erityisesti suojeltavien lajien elinpaikat, joiden käsittelyohje tai -suositus on annettu kohteen omistajan ja/tai haltijan tietoon.</p> <p>Muiden uhanalaisten lajien tiedossa olevilla elinpaikoilla on hakkuissa ja metsänhoitotoimenpiteissä noudatettu ympäristöviranomaisen kohdekohtaisia ohjeita²⁴⁾.</p>
Määritelmät	<p><u>23) Luettelo erityisesti suojeltavista ja muista uhanalaisista lajeista on valtioneuvoston luonnonsuojeluasetuksen muuttamisesta antaman asetuksen (913/2005) liitteessä 4.</u></p> <p><u>24) Kohdekohtainen käsittelyohje, jonka alueellinen ympäristöviranomainen on antanut kohteen omistajan ja/tai haltijan tietoon.</u></p>

Otsikko	Kriteeri 11: Säästö- ja lahpuustoa jätetään metsätalouden toimenpiteissä
Kriteeri	Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi harvennus- ja uudistamishakkuukohteille jätetään säästöpuita ²⁵⁾ ja lahpuustoa ²⁶⁾ .
Indikaattorit (mittarit)	Metsän uudistamisaloille jätettyjen säästö- ja lahpuiden lukumäärä metsänomistajan metsissä on yhteensä keskimäärin vähintään 5 - 10 kappaletta hehtaarilla.

Määritelmät	<p>25) <u>Säästöpuiksi</u> jätetään ensisijaisesti aiemman puusukupolven järeitä puuyksilöitä, muodoltaan poikkeuksellisia puuyksilöitä, jaloja lehtipuita, petolintujen pesäpuita, järeitä katajia, kookkaita haapoja, puumaisia raitoja ja puita, joissa on palokoro sekä lahopuita.</p> <p>Edellä lueteltujen puuttuessa jätetään säästöpuiksi rinnankorkeuslähimitaltaan vähintään 10 cm paksuja, biologisen monimuotoisuuden kannalta hyödyllisiä puita, joilla on hyvät edellytykset kehittyä vanhoiksi puiksi. Nämä puut ovat hakkuuhetkellä pystyssä ja elossa olevia, maamme luontaiseen lajistoon kuuluvia puita.</p> <p>Säästöpuut jätetään ensisijaisesti ryhmiin ja kriteerissä 8 lueteltujen arvokkaiden elinympäristöjen välittömään läheisyyteen sekä vesistöjen ja pienvesien suojakaistoille. Säästöpuuryhmissä maanpinta säilytetään rikkomattomana. Säästöpuuta ei tule jättää tärkeiden rakenteiden, kuten liikenneväylien tai sähkö- ja puhelinlinjojen, välittömään läheisyyteen eikä muinaisjäännösten päälle. Osasta säästöpuuta voidaan tehdä tekopötkelöitä. Säästöpuut jätetään hakkuualoille pysyvästi.</p> <p>Kriteerissä 15 tarkoitetuille suojakaistoille uudistushakkuissa jätetyt elävät puut sisältyvät säästöpuuston määrään. Suojakaistalle jätetään monimuotoisuuden kannalta arvokasta puustoa, kuten aiemman puusukupolven järeitä puuyksilöitä, muodoltaan poikkeuksellisia puuyksilöitä, jaloja lehtipuita, kookkaita leppiä ja muuta lehtipuustoa.</p> <p>26) <u>Lahopuulla</u> tarkoitetaan lähimitaltaan yli 20 cm paksuja keloja ja muita kuolleita pystypuita, pötkelöitä ja maapuita. Lahopuulla ei tarkoiteta taloudellista käyttötarkoitusta varten pystyyn kuivatettuja keloja eikä kuollutta havupuustoa silloin, kun sen korjaamatta jättäminen olisi vastoin metsien sieni- ja hyönteistuhojen torjunnasta säädettyä lakia (263/1991).</p>
--------------------	--

Otsikko	Kriteeri 12: Muuntogeenistä metsänviljelyaineistoa ei käytetä
Kriteeri	Metsänviljelyssä ei käytetä muuntogeenistä metsänviljelyaineistoa eikä muutakaan metsänviljelyaineistoa, jonka käyttöä viranomaisen ²⁷⁾ ei ole hyväksynyt.
Indikaattorit (mittarit)	Muuntogeenistä metsänviljelyaineistoa ei ole metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain (241/2002) valvonnasta vastaavien viranomaisten tietojen mukaan käytetty metsänviljelyssä.
Määritelmät	27) Metsänviljelyaineiston kaupan valvonnasta ja metsänviljelyaineiston hyväksymisestä vastaava <u>viranomainen</u> Suomessa on Elintarviketurvallisuusvirasto Evira.

Otsikko	Kriteeri 13: Metsätiesuunnitelmiin sisältyy ympäristöselvitys
Kriteeri	Uusien, pysyvien metsäteiden ²⁸⁾ tekemistä koskeviin tiesuunnitelmiin sisältyy ympäristöarvojen selvitys.
Indikaattorit (mittarit)	Ympäristöselvitykseen tulee sisältyä a) arvio tien tekemisen vaikutuksista seuraavien kohteiden ominaispiirteiden säilymiseen:

	<ul style="list-style-type: none"> – suojelualueet; – metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt (kriteeri 8); – uhanalaisten lajien elinpaikat (kriteeri 10); – maanomistajan omalla päätöksellään rajaamat tai kaavoituksella rajatut riistanhoito-, virkistys- tms. kohteet; sekä <p>b) arvio metsätien tekemisen vaikutuksista sen vaikutuspiirissä oleviin vesistöihin ja tarvittavat vesiensuojelutoimenpiteet.</p>
Määritelmät	28) <u>Metsätie</u> on yksityistie, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden kuljetuksia varten ja joka on rakennettu ympärivuotiseen liikennöintiin. Leimikko- ja talvitiet eivät ole kriteerin tarkoittamia metsäteitä.

Otsikko	Kriteeri 14: Tulen hallitulla käytöllä edistetään luonnon monimuotoisuutta
Kriteeri	<p>Metsäpaloista riippuvaisen lajiston elinympäristöjä ylläpidetään luonnonhoidollisilla kulotuksilla ja poltoilla.</p> <p>Kriteeriä ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa eikä silloin, kun metsänomistajan metsäpinta-ala on 10 000 hehtaaria pienempi.</p>
Indikaattorit (mittarit)	<p>Yli 10 000 hehtaaria metsää omistava tai hallitseva metsänomistaja kulottaa metsissään sertifiointijakson aikana vähintään vuosina 2003-08 kulotettua pinta-alaa tai kulotusalojen lukumäärää vastaavan pinta-alan²⁹⁾ tai lukumäärän³⁰⁾, kuitenkin vähintään 20 hehtaaria tai 20 kulotusala.</p> <p>Mikäli sääolot ovat alueella olleet kulotukselle poikkeuksellisen epäsuotuisat, tämä otetaan huomioon kulotusmäärän toteutumista arvioitaessa.</p>
Määritelmät	<p>29) <u>Kulotuspinta-alaan</u> luetaan paahderinteiden, uudistusalojen ja säästöpuuryhmien kulotukset sekä kaskeamiset, metsäpalot ja suojelualueilla tehdyt ennallistamispolto.</p> <p>30) <u>Kulotusmäärään</u> sisältyvät edellä luetellut pinta-alaperusteiset kulotukset lukuun ottamatta metsäpaloja, joiden määrää ei lasketa mukaan kulotusten lukumäärään.</p>

Otsikko	Kriteeri 15: Vesistöjen ja pienvesien läheisyydessä toimittaessa huolehditaan vesiensuojelusta
Kriteeri	<p>Vesistöjen ja pienvesien³¹⁾ varten jätetään kiintoaine- ja ravinnekuormitusta sitova suojakaista.</p> <p>Suojakaistalta voidaan korjata muuta puustoa kuin kriteerissä 11 mainittuja säästöpuita. Suojakaistalla voidaan tehdä taimikonhoitotöitä.</p> <p>Suojakaistaa ei muokata metsänuudistamista varten, ei lannoiteta, kaistalta ei nosteta kantoja, ei raivata pensaskerroksen kasvillisuutta³²⁾ eikä käytetä kemiallisia kasvinsuojeluaineita³³⁾. Latvusmassan jättämistä suojakaistalle vältetään.</p>
Indikaattorit (mittarit)	Suojakaista on säilynyt kriteerin edellyttämällä tavalla silloin, kun vesistöön tai pienveteen rajoittuvan, vähintään viisi metriä leveän suojakaistan pituudesta yli 90 prosentilla on maanpinta pysynyt rikkoutumattomana.

Määritelmät	<p>31) <u>Vesistöihin</u> luokitellaan kuuluvan meret, järvet, lammet ja joet. Kriteerin tarkoittamia <u>pienvesiä</u> ovat purot ja lähteet.</p> <p>32) Maisemallisista syistä voidaan raivata pensaskerrosta vesistöjen rannoilla.</p> <p>33) <u>Kasvinsuojeluaineella</u> tarkoitetaan tehoainetta sekä yhtä tai useampaa tehoainetta sisältävää valmistetta, joka on tarkoitettu suojelemaan kasveja tai kasvituotteita kasvintuhoajalta, vaikuttamaan kasvien elintoimintoihin muulla tavoin kuin ravinteina, tuhoamaan haitallisia kasveja tai kasvin osia taikka estämään kasvien haitallista kasvua (laki kasvinsuojeluaineista 1259/2006, 4 §)</p>
--------------------	---

Otsikko	Kriteeri 16: Vesiensuojelusta huolehditaan kunnostusojituskohteilla
Kriteeri	Kunnostusojitussuunnitelmiin sisältyy vesiensuojelusuunnitelma, johon sisältyvät vesiensuojelutoimenpiteet on toteutettu tarkoituksenmukaisella tavalla.
Indikaattorit (mittarit)	<p>Kunnostusojitussuunnittelun ohjeissa edellytetään vesiensuojelusuunnitelman tekemistä. Vesiensuojelusuunnitelmiin sisältyy muun muassa</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunnostusojitukseen liittyvien toimenpiteiden vaikutus vesistöjen veden korkeuteen; - kriteereissä 8 määriteltyjen arvokkaiden elinympäristöjen ja kriteerissä 9 määriteltyjen harvinaistuneiden suotyyppien huomioon ottaminen; - kunnostusojituksesta mahdollisesti aiheutuva maaperän syöpymisvaara; - kaltevuussuhteet ja vesien johtaminen pois kunnostusojitusalueelta; ja - vesiensuojelutoimenpiteet ja niiden mitoitus.
Määritelmät	

Otsikko	Kriteeri 17: Pohjavesien laatu turvataan metsätalouden toimenpiteissä
Kriteeri	<p>Vedenhankintaa varten tärkeillä (luokka I) ja soveltuvilla (luokka II) pohjavesialueilla³⁴⁾ ei käytetä³⁵⁾ kemiallisia kasvinsuojeluaineita.</p> <p>Vedenhankintaa varten tärkeillä (luokka I) pohjavesialueilla ei käytetä lannoitteita.</p> <p>Kantoja ei korjata luokan I pohjavesialueilta.</p>
Indikaattorit (mittarit)	<p>Metsänomistajalla on käytössään tai saatavilla vedenhankintaa varten tärkeiden (luokka I) ja soveltuvien (luokka II) pohjavesialueiden sijaintitiedot omistamiinsa metsiin liittyen.</p> <p>Kantojenostokohteita ei todeta luokan I pohjavesialueilla.</p>
Määritelmät	<p>34) Suomen <u>pohjavedet</u> on luokiteltu käyttökelpoisuutensa ja suojelutarpeensa perusteella vedenhankintaa varten tärkeisiin (luokka I), vedenhankintaan soveltuviin (luokka II) ja muihin (luokka III) pohjavesialueisiin.</p> <p>35) Kasvinsuojeluaineiden <u>käytöllä</u> ei tarkoiteta taimitarhoilla tukkimiehentäin torjunta-aineella käsiteltyjen taimien istutusta pohjavesialueella eikä kantokäsittelyaineiden levitystä, kun levityksessä noudatetaan Eviran antamia ohjeita.</p>

Otsikko	Kriteeri 18: Metsien hoidossa käytetään vain biologisesti hajoavia kasvinsuojeluaineita
Kriteeri	<p>Metsien hoidossa ja puunkorjuussa käytetään vain biologisesti hajoavia³⁶⁾ kasvinsuojeluaineita³³⁾.</p> <p>Lehtipuuvesakkoja ei käsitellä metsänuudistamisaloilla eikä taimikoissa kemiallisin lehvästöruiikutuksin, lukuun ottamatta haavan vesakoiden levittämän sienitaudin hävittämiseksi männyn taimikoista.</p> <p>Kriteerissä 8 tarkoitetuissa arvokkaissa elinympäristöissä ei käytetä kemiallisia kasvinsuojeluaineita.</p> <p>Kemiallisia kasvinsuojeluaineita ja käytetään vain välttämättömissä tapauksissa, kuten esimerkiksi metsänuudistamisaloilla taimia haittaavan pintakasvillisuuden torjuntaan, lehtipuiden kantojen käsittelyyn, tukkimiehentäin torjuntaan ja metsissä tai niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevien havupuutavaravarastojen käsittelyyn hyönteistuhojen leviämisen estämiseksi.</p> <p>Kasvinsuojeluaineiden käyttö juurikäävän leviämisen estämiseksi kantokäsittelyssä on sallittua muualla kuin kriteerissä 8 tarkoitetuissa arvokkaissa elinympäristöissä. Kasvinsuojeluaineita käytettäessä noudatetaan viranomaisohjeita.</p>
Indikaattorit (mittarit)	
Määritelmät	<p>36) Evira hyväksyy markkinoille tulevat kasvinsuojeluaineet ja rekisteröinnin yhteydessä tarkastetaan muun muassa tuotteen biologinen hajoavuus. <u>Biologisesti hajoavilla</u> tarkoitetaan tässä yhteydessä Eviran kulloinkin kyseessä olevaan käyttökohteeseen rekisteröimiä kasvinsuojeluaineita.</p>

Otsikko	Kriteeri 19: Työntekijöiden osaaminen varmistetaan
Kriteeri	Työntekijöiden riittävä ammatillinen osaaminen varmistetaan.
Indikaattorit (mittarit)	<p>Metsänomistajalla on asiakirja tai muu näyttö, joka osoittaa työnantajan työntekijöitä palkatessaan varmistuneen työntekijän työtehtävän vaatimasta, riittävästä ammatillisesta osaamisesta³⁷⁾ ja huolehtineen työsuhteen kestäessä sen kehittämisestä.</p> <p>Metsänomistajalla on menettely, jolla varmistetaan, että työn toteuttajilla on riittävä ammatillinen osaaminen ja työkyky kuhunkin tehtävänä olevaan työhön.</p> <p>Metsänomistaja huolehtii, että työn toteuttajalla/työntekijällä on käytössään työssä tarvittavat yleisohjeet.</p> <p>Työn toteuttajalle/työntekijälle on annettu työmaakohtaiset, tehtävään liittyvät työohjeet, jotka sisältävät laatu-, ympäristö- ja muut vaatimukset³⁸⁾.</p>

Määritelmät	<p>37) <u>Riittävän ammatillisen osaamisen</u> voi saada joko ammatillisen koulutuksen tai työkokemuksen kautta.</p> <p>38) <u>Muu vaatimus</u> on esimerkiksi latvusmassan poistaminen ulkoilureiteiltä, joista metsänomistaja on tehnyt sopimuksen reitin ylläpitäjän kanssa.</p>
--------------------	---

Otsikko	Kriteeri 20: Työturvallisuudesta, työhyvinvoinnista ja tasa-arvosta huolehditaan
Kriteeri	Työn toteuttajille ja työntekijöille luodaan edellytykset turvalliseen ja laadukkaaseen työntekoon.
Indikaattorit (mittarit)	<p>Metsänomistaja tai hänen toimeksiannostaan toimiva työnantaja³⁹⁾ huolehtii, että</p> <ul style="list-style-type: none"> - työn toteuttajalla/työntekijällä on käytössään työssä tarvittavat yleiset työturvallisuusohjeet; - työn toteuttajalle/työntekijälle on annettu tiedoksi työmaakohtaiset työturvallisuutta mahdollisesti vaarantavat tekijät ja maastokohdat; - työhön liittyvät ohjeet on annettu työn toteuttajan/työntekijän ymmärtämällä kielellä⁴⁰⁾; ja - työntekijällä on tarvittaessa käytettävissään tulkkaustaitoinen, hänen kanssaan yhteistä kieltä puhuva ja ymmärtävä henkilö työhön liittyvissä asioissa. <p>Metsänomistajalla on asiakirjat työterveyshuoltolaissa (1383/2001) edellytetystä työterveyshuollon järjestämisestä alku- ja määräaikaistarkastuksineen.</p>
Määritelmät	<p>39) <u>Työnantajalla</u> tarkoitetaan tapauksesta riippuen työnantajarekisteriin rekisteröitynyttä työnantajaa, puunkorjuutyömaan haltijaa tai alirakoitsijan urakanantajaa. Tiedot työnantajarekisteriin rekisteröidyistä työnantajista on saatavissa Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä (YTJ), www.ytj.fi.</p> <p>40) Kun kyseessä on kielilain (423/2003) 3 §:ssä määritelty julkinen työn- tai urakanantaja, noudatetaan myös kielilakia sekä saamelaiden kotiseutualueella saamen kielilakia (1086/2003).</p>

Otsikko	Kriteeri 21: Työnantajavelvoitteita noudatetaan
Kriteeri	<p>Metsänomistaja tai hänen toimeksiannostaan toimivat työn- ja urakanantajat⁴¹⁾ noudattavat ja edellyttävät alihankkijoidensa ja heille työvoimaa vuokraavien yritysten noudattavan työ- ja sosiaalilainsäädäntöä, työehtosopimuksia sekä ulkomaalaisen työvoiman käyttöä koskevaa lainsäädäntöä.</p> <p>Metsänomistaja tai hänen toimeksiannostaan toimivat työn- ja urakanantajat antavat työpaikkojen luottamushenkilöille tilaajavastuulain⁴²⁾ edellyttämät tiedot.</p> <p>Metsänomistaja tai hänen toimeksiannostaan toimivat työn- ja urakanantajat ovat hoitaneet ja edellyttävät alihankkijoidensa hoitavan vero- sekä sosiaaliturva- ja työeläkemaksuvelvoitteensa.</p>

Indikaattorit (mittarit)	<p>Metsänomistaja tai hänen toimeksiannostaan toimiva työnantaja tuntee häntä velvoittavien työehtosopimusten, työ- ja sosiaalilainsäädännön sekä ulkomaalaista työvoimaa käytettäessä sitä koskevan lainsäädännön velvoitteet ja työnantajalla on menettelytapaohje, joilla varmistetaan voimassa olevan lainsäädännön noudattaminen. Työaikalain (605/1996) piirissä olevien työntekijöiden työaikakirjanpito järjestetään työaikalaisissa edellytetyllä tavalla.</p> <p>Työehtosopimusten⁴³⁾ ja edellä mainitun lainsäädännön⁴⁴⁾ rikkomuksista pyydetään lausunnot työntekijä- ja työnantajajärjestöiltä.</p> <p>Metsänomistaja tai hänen toimeksiannostaan toimivat työnantajat tekevät urakointi-⁴⁵⁾ ja työsopimukset kirjallisina ja arkistoiivat ne.</p> <p>Metsänomistajalla tai hänen toimeksiannostaan toimivalla työnantajalla/urakanantajalla on luettelo niistä alihankkijoista, joilta ne ovat ostaneet kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana metsätalouden urakointipalveluita⁴⁵⁾.</p>
Määritelmät	<p>41) <u>Työn- ja urakanantajilla</u> tarkoitetaan työnantajarekisteriin rekisteröityneitä työnantajia. Tiedot työnantajarekisteriin rekisteröidyistä työnantajista on saatavissa Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä (YTJ), www.ytj.fi.</p> <p>42) <u>Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006)</u></p> <p>43) <u>Työehtosopimuksilla</u> tarkoitetaan Suomessa voimassa olevia työehtosopimuksia.</p> <p>44) <u>Lainsäädännöllä</u> tarkoitetaan Suomen lainsäädäntöä</p> <p>45) <u>Urakointisopimusten</u> osalta tässä tarkoitetaan yhdessä tai useammassa osassa tehtävää sopimusta, jonka arvo ylittää 8 500 euroa vuodessa.</p>

Otsikko	Kriteeri 22: Metsänomistajien osaamista edistetään
Kriteeri	Metsänomistajalla on riittävä metsätaloutta koskeva osaaminen ja hänen toimeksiannostaan hänen metsissään toimivalla metsäpalveluiden tuottajalla on olosuhteisiin nähden riittävä ammatillinen osaaminen metsätalouden töihin.
Indikaattorit (mittarit)	
Määritelmät	

Otsikko	Kriteeri 23: Jokamiehen oikeudet turvataan
Kriteeri	Metsissä oleskelun ja liikkumisen sekä luonnontuotteiden keräämisen mahdollisuus jokamiehen oikeudella ⁴⁷⁾ turvataan.
Indikaattorit (mittarit)	Todennettuja jokamiehen oikeuksien rajoituksia ei ole.
Määritelmät	<p><u>46) Jokamiehen oikeuksia</u> ovat muun muassa</p> <ul style="list-style-type: none"> - liikkuminen esimerkiksi jalan, hiihtäen tai pyöräillen; - tilapäinen leiriytyminen toisen maalla; - metsämarjojen, sienten ja eräiden muiden luonnontuotteiden keruu; ja - kuivien risujen, maahan pudonneiden käpyjen ja pähkinöiden kerääminen <p>Jokamiehen oikeuksia eivät ole muun muassa</p> <ul style="list-style-type: none"> - tulenteke; - puiden ja pensaiden vahingoittaminen; - moottoriajoneuvolla ajo maastossa; - rauhoitettujen kasvien sekä jäkälän ja sammalten keruu; - riistan ruokintapaikkojen perustaminen; - taimikoiden ja viljelysten vahingoittaminen; ja - ympäristön roskaaminen. <p>Linnunpönttöjä ja tekopesiä saa sijoittaa metsiin maanomistajan suostumuksella. Jokamiehen oikeuksia voidaan rajoittaa lakeihin nojautuvien perusteiden.</p> <p>Jokamiehen oikeuksia ei ole rajoitettu yksityisteillä eikä metsäteillä. Yksityisteiden käyttöoikeuksista ja -rajoituksista on säädetty yksityistielaisissa (358/1962). Metsäteiden käytön osalta tulee ottaa huomioon asiaa koskeva korkeimman oikeuden päätös 1991/819.</p>

Otsikko	Kriteeri 24: Metsien monikäyttöedellytyksiä edistetään
Kriteeri	Ulkoilureittien ⁴⁸⁾ kulkukelpoisuutta, metsästy- ja riistanhoitomahdollisuuksia sekä sopimusperusteisten luomuluonnontuotteiden keruumahdollisuuksia edistetään metsien monikäyttöedellytysten turvaamiseksi.
Indikaattorit (mittarit)	<p>Ulkoilureitit⁴⁹⁾ rajataan maanmuokkauksen ja kantojennoston ulkopuolelle. Reiteille ei jätetä latvusmassaa. Reitistöä varten tehdyt kiinteät rakenteet säilytetään metsätalouden toimenpiteissä.</p> <p>Luomutuotteiden keruussa tarvittava tieto⁴⁸⁾ lannoitus- ja kasvinsuojeluaineiden käytöstä on käytettävissä niiden tilojen osalta, joilla on tehty sopimus luomutuotanto-ohjeiden noudattamisesta metsänomistajan tai hänen valtuuttamansa edustajan kanssa.</p>

Määritelmät	<p>47) Ulkoilulain (606/1973) mukaisella ulkoilureittitoimituksella tai metsänomistajan kanssa erillisin sopimuksin perustetut ja merkityt <u>ulkoilureitit</u>.</p> <p>48) <u>Tarvittavilla tiedoilla</u> tarkoitetaan yksityismetsissä kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisella valtion tuella rahoitettujen metsänterveyslannoituskohteiden sijaintitietoja sekä Metsähallituksen ja yhtiömuotoisten metsänomistajien metsissä lannoituskohteiden sijaintitietoja.</p>
--------------------	---

Otsikko	Kriteeri 25: Porotalouden toimintaedellytykset turvataan
Kriteeri	<p>Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion metsäalueilla metsätalouden toimenpiteet ja porotalouden harjoittaminen sovitetaan yhteen paikallisen yhteistyön avulla niin, että porotalouden harjoittamisen edellytykset turvataan pitkäjänteisesti ja laaja-alaisesti poronhoitoalueella metsätalouden toimenpiteissä.</p> <p>Kriteeri koskee vain Metsähallitusta.</p>
Indikaattorit (mittarit)	<p>Tavoitteen saavuttamiseksi Metsähallituksen tulee olla yhteistyössä porotalouden edustajien kanssa silloin, kun se tekee sellaisia toimenpiteitä, joilla voi olla oleellista vaikutusta porotalouden harjoittamiseen. Oleelliset toimenpiteet ja yhteistyön tarve tulee määritellä yhdessä niin, että tavoite saavutetaan. Yhteistoiminnassa noudatetaan Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen 27.2.2002 yhdessä allekirjoittamaa sopimusta⁵⁰⁾ sekä Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmissa metsätalouden ja porotalouden yhteensovittamista käsitteleviä kohtia.</p>
Määritelmät	<p>49) Vuonna 2002 solmittu <u>sopimus</u> ei koske saamelaisten kotiseutualuetta. Sopimuksen sisältöä ja kattavuutta voidaan muuttaa Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen yhteisellä päätöksellä. Sertifiointikriteeri tarkoittaa kulloinkin voimassa olevaa sopimusta.</p>

Otsikko	Kriteeri 26: Saamelaiskulttuurin ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen toimintaedellytykset turvataan saamelaisten kotiseutualueella saamelaisten kestävän kehityksen mukaisesti
Kriteeri	<p>Saamelaisten⁵¹⁾ kotiseutualueella valtion hallinnassa olevia alueita ja luonnonvaroja hoidetaan ja käytetään siten, että saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan.</p> <p>Kriteeri koskee vain metsähallitusta.</p>
Indikaattorit (mittarit)	<p>1) Valtion metsien käytössä seurataan kansainvälisen oikeuden, biodiversiteettisopimuksen artiklan 8j⁵²⁾ ja perustuslain tarkoittamien saamelaisten oikeuksien toteutumista sekä saamelaiskäräjien osallisuutta asian valmistelussa ja päätöksenteossa.</p> <p>2) Saamelaiset kulttuurimaisema- ja kulttuuriperintökohteet huomioidaan ja turvataan metsätalouden harjoittamisessa saamelaiskäräjiä ja koltta-alueella koltaneuvostoa kuullen.</p> <p>3) Saamelaiskäräjien ja koltaneuvoston kanssa neuvotellaan luonnonvarasuunnitelmista ja kestävän hakkuumäärän määrittämisestä saamelaisten kotiseutualueella. Hakkuumäärän mitoituksessa otetaan huomioon saamelaisten kotiseutualueen eri alueelliset ja luonnonolosuhteet, sekä eri saamelaiskulttuurit ja –elinkeinot. Luonnonvarasuunnitelmiin kirjataan kestävän kehityksen toteuttaminen sekä saamelaisten esitykset ja miten ne on otettu</p>

	<p>huomioon. Hakkuumääriä ja -suunnitelmia tarkastellaan paliskunta- ja kuntakohtaisesti.</p> <p>4) Metsänkäyttö sovitetaan yhteen poronhoidon kanssa Saamelaiskäräjiä, paliskuntia ja sen siidoja/tokkakuntia kuullen siten, että hakkuut eivät aiheuta huomattavaa haittaa poronhoidolle. Maanmuokkausta ei käytetä kuivilla ja karukkokankailla. Muilla jäkälälaitumilla maanmuokkausta vältetään tai käytetään keveimpiä mahdollisia menetelmiä metsälain puitteissa. Soveltuvat metsänkäsittelymallit määritellään tarkemmin Saamelaiskäräjien, kolttaneuvoston ja Metsähallituksen välisissä neuvotteluissa.</p> <p>5) Saamelaisten kotiseutualueella valtion metsien hoitaja laatii paliskunta-kohtaiset metsätaloussuunnitelmat, joihin se merkitsee paliskuntien ja tokkakuntien osoittamat poronhoidon kannalta tärkeimmät luppo- ja jäkälälaitumet sekä oleelliset reitit ja rakenteet.</p> <p>6) Valtion metsien hoitaja ylläpitää paliskunta-kohtaisia karttoja ja tilastoja jäkäläkankaista sekä kehittää raportointia muista saamelaisporonhoidolle tärkeistä alueista.</p> <p>7) Metsäteiden ympäristöselvitykseen saamelaisten kotiseutualueella sisältyy arvio hankkeen vaikutuksista saamelaiskulttuuriin ja saamelaisten perinteisiin elinkeinoin. Metsäteiden rakentaminen saamelaisten kotiseutualueella on sovitettava yhteen saamelaiskulttuurin, -elinkeinojen ja luontoarvojen kanssa saamelaiskäräjien ja kolttaneuvoston kanssa neuvotellen.</p> <p>8) Valtion metsien hoitaja ei saa estää aitaamalla porotalouden harjoittamista saamelaisalueella, ellei paliskunta ole aitaamista hyväksynyt.</p> <p>9) Luonnonvara- ja paliskunta-kohtaisten suunnitelmien laatimiseen osallistuville Saamelaiskäräjien tai kolttaneuvoston edustajille tai paliskuntien poromiehille korvataan matkakulut.</p> <p>10) Saamelaisten kotiseutualueella metsäsertifioinnin auditoinneissa tulee aina järjestää Saamelaiskäräjille ja kolttaneuvostolle mahdollisuus tulla kuulluksi.</p>
Määritelmät	<p><u>50)</u> Kriteerissä mainittuja <u>saamelaisia</u> ovat saamelaiskäräjistä annetun lain 3 pykälässä tarkoittamat henkilöt, saamelaisten kotiseutualueen kunnat on määrätty lain 4 pykälässä, kolttaneuvoston alue kolttalain 2 pykälässä. Saamelaisten perinteisinä elinkeinoina pidetään Suomen perustuslain 17 pykälässä 3 momentissa tarkoitettuja elinkeinoja.</p> <p><u>51)</u> Biodiversiteettisopimus 8j: ...kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kunnioittaa, suojella ja ylläpitää alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen sellaista tietämystä, keksintöjä ja käytäntöä, joka sisältyy biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävästä käytöstä kannalta merkityksellisiin perinteisiin elämäntapoihin ja edistää ja laajentaa niiden soveltamista mainittujen yhteisöjen luvalla ja myötävaikutuksella sekä rohkaista tietämyksestä, keksinnöistä ja käytännöstä saadun hyödyn tasapuolista jakoa</p>

Liite 1. Harvinaistuneet suotyypit

Koko maassa (vyöhykkeet 1-6)

Lehtokorvet
Saniaiskorvet
Lähdekorvet
Luhtaletot
Lähdeletot
Varsinaiset letot
Koivuletot
Lettonevat
Tervaleppäluhdat
Tihkupinnat
Mesotrofiset lähteet ja lähdesuot
Meso-eutrofiset lähteet ja lähdesuot
Eutrofiset lähteet ja lähdesuot

Aapasuoalueilla (vyöhykkeet 3-5)

Ruohoiset mustikkakorvet
Carex nigra-nevakorvet
Koivuluhdat
Keidasrämeet
Kuljunevat

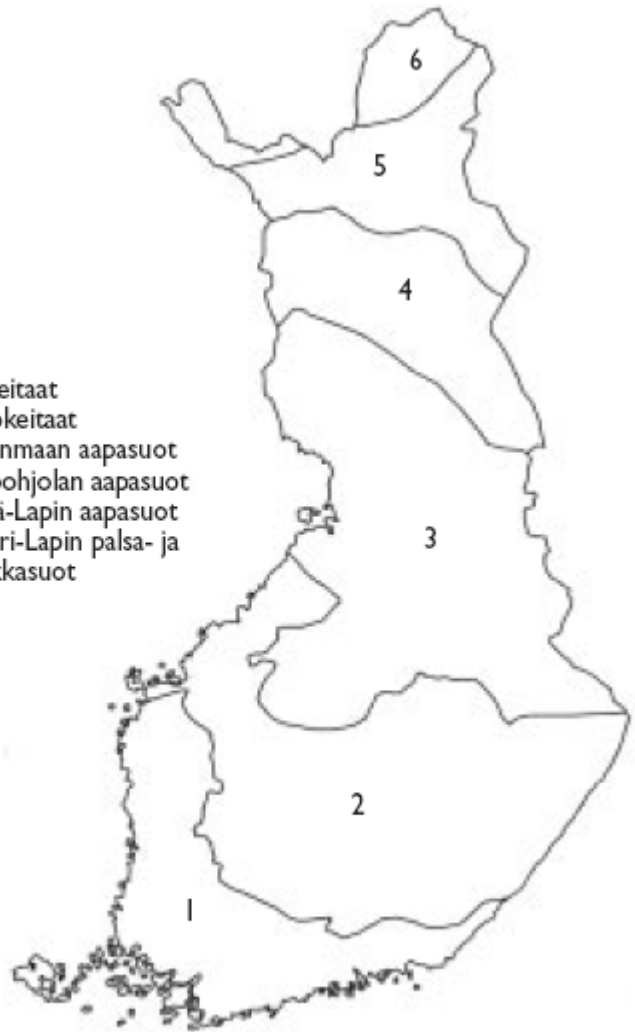
Keidassuoalueilla (vyöhykkeet 1 ja 2)

Ruoho- ja heinäkorvet
Kalvakkanevarämeet
Rimpinevarämeet

Metsä- ja Tunturi-Lapin eteläpuolella (vyöhykkeet 1-4)

Lettokorvet
Lettorämeet
Rimpiletot

1 = kilpiketaat
2 = viettokeitaat
3 = Pohjanmaan aapasuot
4 = Peräpohjolan aapasuot
5 = Metsä-Lapin aapasuot
6 = Tunturi-Lapin palsa- ja paljakkasuot

Ruuhijärvi, R. 1988: Suokasvillisuus. Suomen kartasto, vihko 141–143, s. 2–6. Maanmittaushallitus, Helsinki.